

HOTĂRÎRE
privind stabilirea parametrilor de calitate pentru
serviciile publice de comunicații electronice

nr. 278 din 17.11.2009

Monitorul Oficial nr.187-188/836 din 18.12.2009

* * *

ÎNREGISTRAT:
la Ministerul Justiției
al Republicii Moldova
nr.721 din 08.12.2009

Ministru _____ A.TĂNASE

În temeiul art.60 alin.(1) și (2) din Legea comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007;

În rezultatul consultărilor publice organizate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, în continuare Agenție, cu participarea furnizorilor de rețele și servicii publice de comunicații electronice în vederea reglementării și asigurării parametrilor de calitate a serviciilor publice de comunicații electronice;

În scopul asigurării drepturilor utilizatorilor finali de a beneficia de informații complete, comparabile și ușor accesibile vizînd calitatea serviciilor furnizate Consiliul de Administrație al Agenției,

HOTĂRĂȘTE:

1. Se stabilesc parametrii de calitate pentru serviciile publice de comunicații electronice care se cer a fi măsurați de către furnizorii de rețele și/sau servicii publice de comunicații electronice conform următoarelor anexe:

- 1) Parametrii de calitate pentru serviciul public de telefonie fixă, anexa 1.
- 2) Parametrii de calitate pentru serviciul public de acces la internet, anexa 2.
- 3) Parametrii de calitate pentru serviciul public de comunicații electronice furnizat prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP, anexa 3.
- 4) Parametrii de calitate pentru serviciul public de comunicații electronice furnizat pe rețea ISDN, anexa 4.

- 5) Parametrii de calitate pentru serviciul public de linii închiriate, anexa 5;
- 6) parametrii de calitate pentru serviciul public de telefonie mobilă, anexa 6.

[Pct.1 completat prin Hot. ANT CETI nr.15 din 23.06.2011, în vigoare 21.10.2011]

2. Lista parametrilor de calitate poate fi modificată de către Agenție în dependență de ascensiunea și dezvoltarea calității serviciilor de comunicații electronice.

3. Lista parametrilor de calitate poate fi completată de către furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu asumarea obligației acestora de a efectua măsurările parametrilor și de publicare a informației vizînd asigurarea valorii acestor parametri.

4. Agenția poate retrace obligația de asigurare, a unor sau tuturor parametrilor de calitate prevăzuți în anexe în condiția depășirii acestora.

5. Furnizorii de rețele și/sau servicii publice de comunicații electronice au obligația de a măsura și a asigura valoarea parametrilor de calitate și de a publica, în oficiile comerciale și pe paginile sale de Internet, informațiile privind asigurarea calității serviciilor publice de comunicații electronice în termenele și condițiile stabilite în anexe.

6. Se stabilește că informația anuală va fi publicată pînă la data de 30 a lunii următoare anului de gestiune și prezentată Agenției cu 10 zile înainte de data publicării iar informația trimestrială va fi publicată pînă la data de 30 a lunii următoare trimestrului de gestiune și prezentată Agenției cu 10 zile înainte de data publicării.

7. Prezenta hotărîre intră in vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI AGENȚIEI NAȚIONALE
PENTRU REGLEMENTARE ÎN COMUNICAȚII ELECTRONICE
ȘI TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI**

Valerii DIOZU

Membrii Consiliului

**Ion Pochin
Iurie Ursu**

Chișinău, 17 noiembrie 2009.

Nr.278.

Anexa nr.1
la Hotărîrea Consiliului de
Administrație al Agenției Naționale
pentru Reglementare în Comunicații
Electronice și Tehnologia Informației
nr.278 din 17 noiembrie 2009

**PARAMETRII DE CALITATE
pentru serviciul public de telefonie fixă**

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Serviciul public de telefonie este serviciul de comunicații electronice destinat publicului care constă în transportul direct și în timp real al vocii prin intermediul unei rețele publice de comunicații electronice comutate, astfel încît orice utilizator conectat la un punct terminal al rețelei să poată comunica cu orice utilizator conectat la un alt punct terminal al rețelei. Banda standard de transmisie a vocii este cuprinsă între 300 și 3400 Hz, cu atenuare la capetele benzii de 8,7 dB față de atenuarea la frecvența de referință de 1020 Hz. Serviciile publice de telefonie fixă pot fi furnizate automat cît și prin serviciile de “operatoare”.

2. Pentru realizarea unor niveluri calitative minime pentru serviciile publice de telefonie fixă se vor utiliza, dar nu se vor limita la, următorii parametri de calitate:

- 1) timpul necesar pentru începerea furnizării serviciului public de telefonie fixă;
- 2) deranjamente raportate per linie de acces pe an;
- 3) timpul de remediere a deranjamentelor;
- 4) rata de răspuns;
- 5) timpul de stabilire a conexiunii;
- 6) timpul de răspuns pentru servicii de “operatoare”;
- 7) disponibilitatea telefoanelor publice cu plată;
- 8) corectitudinea facturii.

3. Acești parametri de calitate, în continuare parametri, se aplică numai serviciului public de telefonie furnizat prin intermediul unei rețele publice fixe de comunicații electronice.

**II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE ȘI CONSIDERAȚII
PRIVIND MĂSURARE A VALORILOR ACESTORA**

4. Timpul necesar pentru începerea furnizării serviciului

1) Timpul necesar pentru începerea furnizării serviciului public de telefonie, în continuare serviciu, este reprezentat de intervalul de timp cuprins între momentul primirii de către furnizorul de servicii publice de telefonie, în continuare furnizor, a cererii de furnizare a serviciului și momentul în care acest serviciu devine disponibil pentru utilizatorul final care a

formulat cererea. Se vor lua în considerare numai cererile pentru care există condiții tehnice de instalare.

2) Acest parametru se aplică în cazul instalării unei noi linii telefonice, precum și în cazul în care este instalată o linie suplimentară de acces, inclusiv în cazul trecerii de la PSTN la ISDN.

3) Se vor măsura și prezenta informația despre valorile următorilor parametri:

a) intervalul de timp în care 95% din cereri sînt soluționate;

b) intervalul de timp în care 99% din cereri sînt soluționate;

c) procentajul cererilor soluționate în intervalul de timp convenit cu utilizatorul.

4) Parametrii prevăzuți la lit.a) și b) alin.3) vor fi calculați în zile efective. Din calculul acestora se vor exclude cazurile în care utilizatorul solicită amînarea începerii furnizării serviciului.

5. Deranjamente raportate per linie de acces pe an

1) Un raport de deranjament valid este un raport asupra întreruperii sau degradării serviciului, notificat de către un utilizator și atribuit rețelei prin intermediul căreia se furnizează serviciul sau oricărei rețele interconectată cu prima, prin intermediul căreia se transportă apelurile generate de serviciul respectiv. Sînt excluse cazurile în care întreruperea sau degradarea serviciului este cauzată de defectarea unui echipament terminal.

2) Raportările privitoare la ratele de acces de bază sau primar (BRA/PRA) sau la accesul de tip analog multilinie vor fi înregistrate ca o raportare unică, indiferent de numărul de canale activate sau afectate. De asemenea, numărul de linii de acces considerate va fi 1 pentru rate de acces de bază sau primar, indiferent de numărul de canale activate.

3) În cazul furnizării indirecte a serviciului, numărul de linii de acces se va înlocui cu numărul de utilizatori ai serviciului (înregistrări CLI sau de coduri PIN).

4) O linie de acces este un circuit capabil să stabilească o legătură vocală între punctul terminal al rețelei și centrala locală.

5) Calcularea acestui parametru se face realizîndu-se raportul dintre totalul raportărilor valide de deranjamente din perioada de colectare a datelor și numărul mediu de linii de acces sau înregistrări ale serviciului existente în rețeaua respectivă în intervalul de timp pentru care se efectuează evaluarea.

6) Se va lua în calcul un număr mediu de linii (sau utilizări ale serviciului indirect) în rețea, număr calculat în funcție de variația acestuia în intervalul temporal dat.

7) Raportările de deranjamente vor fi în general prezumate ca fiind valide.

8) Parametrul se va calcula separat pentru servicii directe și indirecte.

6. Timpul de remediere a deranjamentelor

1) Timpul de remediere a deranjamentelor reprezintă durata de timp măsurată între momentul în care deranjamentul a fost raportat la adresa publică indicată de către furnizor și momentul în care elementul serviciului sau serviciul reclamat a fost readus la parametrii normali de funcționare.

2) Furnizorul va face public programul de lucru în care se pot depune la adresa publică desemnată în acest scop notificări cu privire la deranjamente.

3) Nu se vor lua în calcul cazurile în care furnizorul încheie cu utilizatorul final un contract în care se obligă să furnizeze servicii preferențiale de remediere a deranjamentelor, altele decît cele oferite în mod curent.

4) Se vor măsura și raporta valorile următorilor parametri:

a) timpul necesar remedierii deranjamentelor referitoare la linia de acces, în cazul raportărilor valide, pentru cele mai rapide 80% din cazuri;

b) timpul necesar remedierii deranjamentelor referitoare la linia de acces, în cazul raportărilor valide, pentru cele mai rapide 95% din cazuri;

c) timpul necesar remedierii tuturor celorlalte deranjamente raportate, în cazul raportărilor valide, pentru cele mai rapide 80% din cazuri;

d) timpul necesar remedierii tuturor celorlalte deranjamente raportate, în cazul raportărilor valide, pentru cele mai rapide 95% din cazuri;

e) procentajul deranjamentelor totale remediate în termenul convenit cu utilizatorul din totalul deranjamentelor valide raportate.

5) Se vor exclude din statistică cazurile referitoare la deranjamentele a căror remediere rezidă în interiorul altor rețele de comunicații electronice, interconectate cu prima, despre care furnizorul nu poate primi informații privind remedierea problemei apărute.

6) Statistica va cuantifica deranjamentele remediate în perioada de colectare a datelor, indiferent de momentul în care s-a produs raportarea deranjamentului.

7. Rata de răspuns

1) Rata de răspuns (ASR) este reprezentată de relația dintre numărul de încercări finalizate într-un semnal de răspuns și numărul total de încercări. Aceasta este o măsură directă a eficienței serviciului care este oferit dincolo de punctul de măsurare și este exprimat ca raport între:

$$ASR = (\text{încercări finalizate cu semnal de răspuns} / \text{număr total încercări}) \times 100$$

2) Măsurarea ASR poate fi făcută pe o rută sau pe baza unui cod de destinație.

3) Se vor măsura și se va prezenta informația despre valorile următorilor parametri:

- a) rata de răspuns la nivel local;
- b) rata de răspuns la nivel național;
- c) rata de răspuns la nivel internațional.

4) Valorile parametrilor naționali și internaționali vor fi furnizate defalcat pentru fiecare transportator aflat sub jurisdicția Republicii Moldova.

5) Pentru parametrul internațional nu se impun valori limită.

8. Timpul de stabilire a conexiunii

1) Timpul de stabilire a conexiunii reprezintă intervalul dintre momentul în care informațiile de adresă cerute pentru stabilirea conexiunii au fost recepționate de rețea și momentul în care partea apelantă recepționează ton de ocupat, ton de apel sau semnal de răspuns de la partea apelată.

2) Se vor măsura în secunde și se va prezenta informația despre valorile următorilor parametri:

- a) valoarea medie pentru stabilirea apelurilor la nivel local;
- b) timpul în care 95% din totalul legăturilor telefonice locale sînt stabilite;
- c) valoarea medie pentru stabilirea apelurilor la nivel național;
- d) timpul în care 95% din totalul legăturilor telefonice naționale sînt stabilite;
- e) valoarea medie pentru stabilirea apelurilor la nivel internațional;
- f) timpul în care 95% din totalul legăturilor telefonice internaționale sînt stabilite.

3) Apelurile considerate nereușite nu se iau în calcul.

4) Valorile parametrilor naționali și internaționali vor fi furnizate defalcat pentru fiecare transportator aflat sub jurisdicția Republicii Moldova.

5) Pentru parametrul internațional nu se impun valori limită.

9. Timpul de răspuns pentru servicii de “operatoare”

1) Timpul de răspuns pentru servicii de “operatoare” reprezintă intervalul de timp dintre momentul în care informația de adresă pentru un serviciu de “operatoare” a fost corect recepționată de către rețea și momentul în care operatorul uman răspunde utilizatorului apelant pentru a-i furniza serviciul solicitat.

2) Serviciile la care face referință acest parametru sînt cele care pot fi apelate utilizîndu-se codurile scurte (numere scurte și coduri de acces cu lungimea de 3, 4 și 5 cifre conform Planului Național de Numerotare, cu excepția numerelor de acces la serviciile de urgență). Serviciile furnizate în întregime în mod automat nu se iau în calcul.

3) Se vor măsura și se va prezenta informația despre valorile următorilor parametri:

- a) timpul mediu de răspuns;
- b) procentajul apelurilor către servicii de “operatoare” la care s-a răspuns în maximum 30 de secunde din totalul apelurilor către aceste servicii.

10. Disponibilitatea telefoanelor publice cu plată

1) Telefonul public cu plată este echipamentul terminal de telefonie pus la dispoziția publicului de către un furnizor, care poate funcționa atît ca terminal apelant cît și ca terminal apelat.

2) Se va calcula raportul procentual dintre numărul de posturi telefonice publice în funcțiune și totalul posturilor telefonice publice aparținând furnizorului.

11. Corectitudinea facturii

1) O reclamație ce vizează corectitudinea facturii reprezintă o expresie a dezacordului utilizatorului final în legătură cu corespondența dintre obligația sa de plată și serviciile efectiv furnizate. Nu se va confunda reclamația de acest fel cu o cerere de informații suplimentare cu privire la factura primită.

2) Se va calcula raportul procentual dintre numărul reclamațiilor cu privire la corectitudinea facturii și numărul total al facturilor emise în trimestrul pentru care se face raportarea. Vor fi luate în calcul toate reclamațiile valide de acest fel primite în intervalul de timp specificat în indicatorul omonim.

12. Periodicitatea raportărilor de către furnizori a parametrilor

1) Furnizorii au obligația de a prezenta Agenției și de a publica informația despre asigurarea parametrilor de calitate pentru serviciul furnizat după cum urmează în tabela de mai jos.

Parametru	Valoarea parametrului	Periodicitatea publicării și prezentării Agenției a informației
1. Timpul necesar pentru începerea furnizării serviciului		
1.1. 95% din cazuri ¹	Max.60 zile	Anual
1.2. 99% din cazuri ¹	Max.75 zile	Anual
1.3. % cazuri rezolvate la termenul convenit ¹	Min.98%	Anual
2. Ponderea deranjamentelor		
2.1. deranjamente/linie de acces/an ¹	Max.0,3	Trimestrial
2.2. deranjamente/linie de acces/an ²	Max.0,4	Trimestrial
3. Timpul de remediere a deranjamentelor		
3.1. Intervalul de remediere a 80% din deranjamente ¹	Max.14 ore	Trimestrial
3.2. Intervalul de remediere a 95% din deranjamentele sesizate pe liniile de acces ¹	Max.16 ore	Trimestrial
3.3. Intervalul de remediere a 80% din deranjamentele de orice alt tip ^{1,2}	Max.24 ore	Trimestrial
3.4. Intervalul de remediere a 95% din deranjamentele de orice alt tip ^{1,2}	Max.48 ore	Trimestrial
3.5.1. % deranjamente remediate la termenul stabilit cu utilizatorul pentru servicii directe ¹	Min.98%	Trimestrial
3.5.2. % deranjamente remediate la termenul stabilit cu utilizatorul pentru servicii indirecte ²	Min.99%	Trimestrial
4. Rata de răspuns		
4.1. % din totalul apelurilor locale ^{1,2}	Min.92%	Trimestrial
4.2. % din totalul apelurilor naționale ^{1,2,3}	Min.90%	Trimestrial
4.3. % din totalul apelurilor internaționale ^{1,2,3,4}	–	Trimestrial
5. Timpul de stabilire a conexiuni		
5.1. Timpul mediu de stabilire pentru convorbiri locale ^{1,2}		Trimestrial
- centrale digitale	Max.4 sec.	
- centrale crossbar și semielectronice	Max.30 sec.	
5.2. Timpul necesar pentru stabilirea a 95% din totalul convorbirilor locale ^{1,2}		Trimestrial
- centrale digitale	Max.6 sec.	
- centrale crossbar și semielectronice	Max.30 sec.	
5.3. Timpul mediu de stabilire pentru convorbiri naționale ^{1,2,3}		Trimestrial
- centrale digitale	Max.6 sec.	
- centrale crossbar și semielectronice	Max.30 sec.	
5.4. Timpul necesar pentru stabilirea a 95% din totalul convorbirilor naționale ^{1,2,3}		Trimestrial
- centrale digitale	Max.7,5 sec.	
- centrale crossbar și semielectronice	Max.30 sec.	

5.5. Timpul mediu de stabilire pentru convorbiri internaționale ^{1,2,3,4}	–	Trimestrial
5.6. Timpul necesar pentru stabilirea a 95% din totalul convorbirilor internaționale ^{1,2,3,4}	–	Trimestrial
6. Timpul de răspuns pentru servicii de “operatoare”		
6.1. Timpul mediu de răspuns	Max.30 sec.	Trimestrial
6.2. % apeluri către servicii de operator la care s-a răspuns în maximum 30 secunde	Min.90%	Trimestrial
7. Disponibilitatea telefoanelor publice cu plată		
7.1. % telefoane publice cu plată în funcțiune	Min.90%	Trimestrial
8. Corectitudinea facturii		
8.1. % reclamații cu privire la corectitudinea facturii	Max.2%	Trimestrial

¹ “serviciu direct” = serviciu oferit de către un furnizor de servicii de comunicații electronice care furnizează și rețeaua de acces;

² “serviciu indirect” = serviciu oferit de către un furnizor de servicii de comunicații electronice, pentru care rețeaua de transport este selectată de către utilizator printr-o formă de selectare a transportatorului;

³ cifrele vor fi furnizate defalcat pentru fiecare transportator și aflat sub jurisdicția statului;

⁴ nu se impun valori limită; parametrul se raportează către Agenție urmînd a fi monitorizat și dat publicității;

III. ABBREVIERI ȘI DEFINIȚII

CLI (Calling Line Identification) – serviciul de identificare a linei apelantului.

PIN (Personal Identification Number) – număr personal de identificare.

PSTN (Public Telephone Switched Network) – Rețea telefonică publică comutată, reprezintă o rețea analogică de comunicații electronice, accesul la care se efectuează prin echipamente terminal (mini stații telefonice, echipamente de transmisii de date cu o viteză de 33.6 kbit/s).

ISDN (Integrated Services Digital Network) – rețea digitală de servicii integrate, conține două tipuri de canale: B (de la “Bearer”) și D (de la “Delta”). Canalele B sînt folosite pentru transmisiile de date (pot include și voce). Canalele D sînt folosite pentru semnalizare și control (dar nu este exclus să fie folosite și pentru date).

BRA (Basic Rate Access) – viteză de acces de bază, include două canale de tip B, fiecare cu o bandă de 64 kbit/s, și un canal D cu o bandă de 16 kbit/s.

PRA (Primary Rate Access) – acces cu viteză primară, include un număr mai mare de canale de tip B precum și de un canal D cu o lățime a benzii de 64 kbit/s.

Anexa nr. 2
la Hotărârea Consiliului de
Administrație al Agenției Naționale
pentru Reglementare în Comunicații
Electronice și Tehnologia Informației
nr. 278 din 17 noiembrie 2009

PARAMETRII DE CALITATE pentru serviciul public de acces la Internet

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. În sensul prezentei reglementări, termenul de „acces la Internet” trebuie înțeles ca accesul fizic și logic la rețeaua Internet și include toate funcționalitățile care îi permit utilizatorului final să stabilească conexiuni cu alte entități ale rețelei și să acceseze servicii informatice avansate. „Calitatea serviciului” reprezintă efectul însumat al performanțelor unui serviciu, care determină gradul de satisfacție al unui utilizator final cu privire la respectivul serviciu. Alți termeni utilizați în prezenta reglementare au semnificația dată de articolul 2 al Legii comunicațiilor electronice nr.241 din 15 noiembrie 2007

2. În scopul asigurării utilizatorilor finali cu informații accesibile și transparente cu privire la calitatea serviciilor publice de acces la Internet, necesare pentru efectuarea alegerilor de consum, furnizorii vor măsura și publica cel puțin următorii parametri tehnici și administrativi de calitate:

- 1) Termenul necesar pentru furnizarea serviciului;
- 2) Timpul de conectare;
- 3) Viteza de transfer a datelor;
- 4) Termenul de remediere a deranjamentelor;
- 5) Frecvența reclamațiilor utilizatorului final;
- 6) Frecvența reclamațiilor referitoare la deranjamente;
- 7) Reclamația taxării serviciilor;
- 8) Termenul de soluționare a reclamațiilor primite de la utilizatorii finali.

3. Parametrii de calitate stabiliți în prezenta anexă, în continuare parametri, se aplică serviciului public de acces la Internet, indiferent de suportul sau tehnologiile utilizate, ori de modalitatea de furnizare a serviciului. Prezenta anexă se aplică ofertelor comerciale de servicii de acces la internet destinate publicului, aplicabile în relația cu utilizatorii finali, cu excepția ofertelor individuale propuse în cadrul negocierilor directe.

4. Parametrii de calitate trebuie incluși, după caz, în contractele încheiate cu utilizatorii finali sau în condițiile generale de furnizare a serviciului.

II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE ȘI CONSIDERENTE PRIVIND MĂSURAREA VALORILOR ACESTORA

5. Termenul necesar pentru furnizarea serviciului

1) Termenul necesar pentru furnizarea serviciului de acces la Internet reprezintă intervalul de timp, calculat în zile calendaristice, cuprins între momentul primirii de către un furnizor a unei cereri valide de furnizare sau, după caz, activare a serviciului de acces la Internet și momentul în care serviciul este funcțional și devine disponibil pentru utilizatorul final care a formulat cererea.

2) O cerere validă poate fi formulată verbal, în scris sau în orice altă formă acceptată de furnizor.

3) Parametrul dat va fi măsurat și publicat pentru serviciul public de acces la Internet la puncte fixe.

4) Se măsoară și se publică în mod separat, pentru fiecare din termenele de furnizare a serviciului de acces la Internet, asumate de furnizor în contractele încheiate cu utilizatorii finali și în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, valorile următorilor parametri specifici:

- a) durata în care se încadrează 80% dintre cele mai rapid soluționate cereri;
- b) durata în care se încadrează 95% dintre cele mai rapid soluționate cereri;
- c) procentajul cererilor soluționate în intervalul de timp asumat de furnizor.

5) În vederea asigurării posibilității de evaluare a calității serviciului oferit, vor fi publicate următoarele informații asociate parametrului de calitate:

- a) programul și modalitatea de primire a cererilor de către furnizor;
- b) intervalul standard de timp pentru efectuarea instalărilor, în cazul în care furnizorul și-a prevăzut un astfel de interval.

6) Colectarea datelor și calculul parametrilor se realizează prin monitorizarea înregistrărilor reale din perioada de raportare, pe tipuri de tehnologii de acces, luându-se în considerare numai cererile pentru care sunt îndeplinite condițiile tehnice de instalare.

7) Durata de soluționare a cererilor se calculează în zile calendaristice. Dacă serviciul este funcțional și devine disponibil utilizatorului final în aceeași zi în care acesta a formulat cererea, atunci termenul necesar pentru furnizarea serviciului de acces la Internet se consideră o zi.

8) În cazul în care pentru instalarea și activarea serviciului nu este necesară intervenția la punctul de furnizare a serviciului a unei echipe tehnice a furnizorului, termenul necesar pentru furnizarea serviciului de acces la Internet se calculează din momentul în care cererea

utilizatorului de activare a serviciului a ajuns la furnizor și momentul în care serviciul este funcțional și devine disponibil pentru utilizatorul final.

- 9) Parametrii specifici prevăzuți la aliniatul 4) lit. a) și b) se măsoară astfel:
- se sortează intervalele de timp măsurate pentru furnizarea serviciului de acces la Internet în ordine crescătoare;
  - x % din numărul total de măsurări efectuate reprezintă un număr "n" care va fi rotunjit prin lipsă;
  - a "n"-a poziție din lista de măsurări ordonată ascendent va fi parametrul "durata în care se încadrează x % din cele mai rapid soluționate cereri".

10) Dacă un furnizor agreează cu utilizatorul final că o cerere referitoare la conectări multiple sau alte servicii să se deruleze în etape, fiecare termen de livrare convenit se va contoriza ca o înregistrare separată.

11) De asemenea, când utilizatorul final solicită furnizarea serviciului în mai multe locații diferite, fiecare termen de livrare, aferent fiecărei locații, se contorizează ca o înregistrare separată.

12) În cazul în care furnizorii oferă termene de furnizare diferite pentru persoane fizice și persoane juridice, ori în funcție de alte criterii, statisticile vor fi publicate separat.

13) Statisticile includ toate conexiunile instalate în perioada de raportare, indiferent de data primirii cererilor pentru furnizarea serviciului.

14) Următoarele cereri sunt incluse în statistici:

- cererile de furnizare a serviciului prin instalarea unei noi linii de acces;
- cererile de furnizare a serviciului prin intermediul unei linii de acces existente.

15) Nu se includ în statistici:

- cererile de conectare anulate de solicitant;
- cererile de instalare a unor servicii suplimentare;
- cazurile în care utilizatorul final nu a permis, în perioada termenelor convenite, accesul în locația de furnizare a serviciului în vederea realizării operațiunilor de instalare;
- pentru parametrii stabiliți la aliniatul 4) lit. a) și b), cazurile în care întârzierile de instalare sunt rezultatul unei cereri exprese a utilizatorului final, aceste cazuri fiind incluse în statistica aferentă parametrului prevăzut la aliniatul 4) lit. c).

16) În vederea asigurării posibilității de verificare a datelor publicate, furnizorii vor păstra înregistrările referitoare la parametrul "termenul necesar pentru furnizarea serviciului de acces la Internet" care vor cuprinde data cererii inițiale de furnizare a serviciului de acces la Internet, precum și data recepționării sau punerii în funcțiune a serviciului.

17) În contractele încheiate între furnizori și utilizatorii finali sau în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, va fi inclus nivelul de calitate asumat de furnizor aferent parametrului "termenul necesar pentru furnizarea accesului la Internet".

6. Timpul de conectare

1) Timpul de conectare reprezintă perioada care începe când conexiunea de date între Test-PC (Calculator Personal) și Test-Server este stabilită și se încheie când procesul de conectare este realizat cu succes. Acest parametru este aplicabil tuturor serviciilor de acces la Internet accesate prin intermediul unui proces de conectare.

2) O încercare de conectare se consideră fără succes în cazul în care procesul de conectare eșuează pentru orice motiv, indiferent că eroarea e cauzată de rețeaua de acces sau de furnizorul de servicii de acces la Internet. În cazul în care mai mult de 5 încercări consecutive de conectare eșuează, se consideră că serviciul de acces la Internet al furnizorului este indisponibil.

3) Procesul de conectare reprezintă un proces, compus din mai multe etape, care include atât autentificarea, precum și alte sarcini de lansare a unui sistem în vederea furnizării accesului către servicii sau resurse pentru utilizatorii finali.

4) Autentificarea reprezintă procesul de verificare a identității pretinse, cu scopul de a asigura că identitatea declarată a utilizatorului final este corectă.

5) Parametrul dat va fi măsurat și publicat pentru serviciul public de acces la Internet la puncte fixe.

- 6) Se măsoară numărul de conectări cu succes.
- 7) Se măsoară și se publică în mod separat, pentru fiecare din timpurile de conectare (de) la serviciul de acces la Internet, în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, valorile următorilor indicatori:
  - a) timpul în care se încadrează 80% din cele mai rapide conectări realizate;
  - b) timpul în care se încadrează 95% din cele mai rapide conectări realizate.
- 8) Statisticile se vor calcula în baza apelurilor de test efectuate. Încercările de conectare clasificate ca fiind fără succes se exclud.

7. Viteza de transfer a datelor

1) Viteza de transfer a datelor reprezintă rata de transmitere a datelor, măsurată în kilobiți/secundă (kbit/s) sau megabiți/secundă (Mbit/s), realizată separat pentru transmisia fișierului de test specificat, oferit de Agenție, pentru sensul de descărcare (download) și respectiv, încărcare (upload), între pagina de internet a furnizorului și echipamentul terminal al utilizatorului final.

2) Viteza de transfer a datelor depinde de tehnologia utilizată în perimetrul rețelei gestionate de furnizor, fiind indicată viteza nominală sau maximă de transfer a datelor.

3) Viteza nominală/maximă de transfer a datelor este viteza specificată în oferta comercială a furnizorului (drept capacitate a rețelei instalate conform soluției tehnice implementate de furnizor).

4) Viteza minim garantată de transfer a datelor este viteza minimă pe care furnizorul se obligă să o asigure conform ofertei comerciale sau contractului încheiat cu utilizatorul final.

5) Viteza măsurată de transfer a datelor se calculează în timp real, prin împărțirea mărimii fișierului de test la timpul de transfer necesar pentru o transmisie completă și fără eroare. Fișierul de test va conține o secvență de numere generate aleator și va avea o dimensiune de cel puțin două ori mai mare decât viteza nominală/maximă de transfer a datelor. De asemenea, fișierul de test poate conține date deja comprimate, de exemplu fișiere de tip (*.zip) sau (*.jpg) cu dimensiune indicată mai sus. Timpul de transfer este perioada de timp care începe în momentul când rețeaua de acces a primit informația necesară pentru a începe transferul și se încheie în momentul când ultimul bit al fișierului de test a fost recepționat.

6) Viteza medie de transfer a datelor se determină ca media aritmetică a vitezelor măsurate de transfer a datelor.

7) Se măsoară și se publică în mod separat, pentru sensul de descărcare (download) și respectiv, încărcare (upload), corespunzător fiecărei viteze nominale/maxime de transfer a datelor și/sau viteze minim garantate de transfer a datelor, dacă este cazul, valorile următorilor parametri specifici:

- a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor;
  - b) viteza minim garantată de transfer a datelor, dacă este cazul;
  - c) viteza măsurată de transfer a datelor (se va măsura și publica informația privind valoarea în care se încadrează 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse și valoarea în care se încadrează 5% din cele mai joase rate de viteză atinse);
  - d) viteza medie de transfer a datelor măsurată;
  - e) numărul de măsurări efectuate.
- 8) Viteza de transfer a datelor se va măsura cu respectarea următoarelor condiții:
- a) vor fi efectuate cel puțin câte 50 de încercări de test pentru fiecare interval de timp și localitate specificate mai jos și pentru fiecare sens (descărcare, încărcare);
  - b) la punctul terminal al rețelei;
  - c) în condițiile în care la linia de acces este conectat un singur echipament terminal;
  - d) în zile de lucru, separat pentru intervalul orelor de vârf (10.00-18.00) și intervalul în afara orelor de vârf;
  - e) separat în mun. Chișinău și în cel puțin una din localitățile cu o populație de cel puțin 50 000 de locuitori;
  - f) în spațiu deschis (pentru serviciul de acces la Internet la puncte mobile);
  - g) cu indicarea tipului și modelului de echipament terminal utilizat la măsurări;
  - h) testele pot fi efectuate manual sau automatizat.

9) În ofertele comerciale ale furnizorului, în condițiile generale de furnizare a serviciului, și/sau în contractele încheiate între furnizori și utilizatorii finali, după caz, vor fi incluse viteza nominală/maximă de transfer a datelor și viteza minimă garantată de transfer a datelor. În cazul în care furnizorul nu asigură o viteză minimă garantată, acesta va menționa acest lucru explicit în contract, în condițiile generale sau în oferta sa comercială, după caz.

8. Termenul de remediere a deranjamentelor

1) Termenul de remediere a deranjamentelor reprezintă intervalul de timp, calculat în ore, cuprins între momentul recepționării de către furnizor a unei reclamații, în formă verbală, scrisă sau în altă formă acceptată de furnizor, privind un deranjament validat și momentul în care elementul serviciului sau serviciul de acces la Internet reclamat a fost readus în parametri normali de funcționare.

2) O reclamație privind un deranjament validat constă în raportarea întreruperii sau degradării serviciului, acceptată ca fiind justificată de către furnizor, și atribuită rețelei prin intermediul căreia se furnizează serviciul de acces la Internet, necesitând efectuarea de reparații. În cazul serviciului de acces la Internet furnizat fără garantarea parametrilor tehnici de calitate, o reclamație privind un deranjament constă doar în întreruperea furnizării serviciului.

3) În cazul serviciului de acces la Internet la puncte mobile, se va măsura și publica valoarea pentru accesul dedicat la Internet la puncte mobile.

4) Se măsoară și se publică în mod separat, pentru fiecare din termenele de remediere a deranjamentelor, incluse de furnizor în contractele încheiate cu utilizatorii finali și în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, valorile următorilor parametri specifici:

a) durata în care se încadrează 80% dintre cele mai rapid remediate deranjamente valide;

b) durata în care se încadrează 95% dintre cele mai rapid remediate deranjamente valide;

c) procentajul deranjamentelor remediate în intervalul de timp asumat de furnizor.

5) În vederea asigurării posibilității de evaluare a calității serviciului oferit, va fi publicată și informația asociată parametrului de calitate referitoare la intervalul standard de timp pentru primirea reclamațiilor și înlăturarea deranjamentelor, dacă furnizorul și-a prevăzut un asemenea interval.

6) În cazul existenței unor situații excepționale, furnizorii pot oferi suplimentar nivelurilor parametrilor de calitate menționați și valori care exclud efectele acestor circumstanțe. În acest caz va fi publicată o precizare care explică diferențele dintre cele două valori.

7) Durata de remediere a deranjamentelor se măsoară în ore.

8) Statisticile vor include toate reclamațiile privind deranjamentele valide remediate în perioada de raportare, indiferent de momentul în care a fost sesizat deranjamentul. Măsurările acestor parametri se vor face prin monitorizarea tuturor înregistrărilor privind remedierea deranjamentelor valide în perioada de raportare.

9) Parametrii prevăzuți la aliniatul 4) lit. a) și b) se calculează astfel:

a) se sortează intervalele de timp măsurate pentru remedierea deranjamentelor în ordine crescătoare;

b) x% din numărul total de măsurători efectuate reprezintă un număr "n" care va fi rotunjit prin lipsă;

c) a "n" - a poziție din lista de măsurători ordonată ascendent va fi parametrul "durata în care se încadrează x% din cele mai rapid remediate deranjamente validate".

10) Nu se includ cazurile referitoare la deranjamentele pentru a căror remediere este necesară intervenția în alte rețele de comunicații electronice, interconectate cu cea a furnizorului, cu privire la care acesta nu poate primi informații privind remedierea problemei apărute. De asemenea, nu se vor include în statistică cazurile în care se primesc reclamații pentru deranjamente care au fost deja remediate și nici deranjamentele reclamate datorate echipamentelor aflate în proprietatea utilizatorului final.

11) Pot fi excluse din statistici cazurile în care:

a) remedierea deranjamentului depinde de accesul la locația utilizatorului final și acest acces nu este posibil atunci când se dorește efectuarea remedierii;

b) utilizatorul final solicită amânarea remedierii deranjamentului.

12) La determinarea termenului de remediere a deranjamentelor, furnizorii care aleg să includă cazurile sus-menționate pot extrage din termenul contorizat întârzierile datorate utilizatorului final.

13) Dacă furnizorul nu poate face distincția între deranjamentele produse în propria rețea, deranjamentele produse în alte rețele, deranjamentele produse de echipamentele terminale aflate în proprietatea utilizatorului final, deranjamentele invalidate atunci va utiliza pentru toți parametrii numărul total de deranjamente reclamate, precizând în documentul publicat acest lucru.

14) În vederea asigurării posibilității de verificare a datelor publicate, atât reclamația privind deranjamentul, cât și raportul de remediere vor preciza data și ora de înregistrare, respectiv de remediere a deranjamentului.

15) În contractele încheiate între furnizori și utilizatorii finali și în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, va fi inclus nivelul de calitate asumat de furnizor aferent indicatorului "termenul de remediere a deranjamentelor".

9. Frecvența reclamațiilor utilizatorului final

1) Frecvența reclamațiilor utilizatorului final reprezintă numărul de reclamații înregistrate per utilizator final în perioada de raportare, comunicată verbal, în scris sau în orice altă formă acceptată de furnizor.

2) Se măsoară și se publică valoarea parametrului "numărul reclamațiilor înregistrate per utilizator final în perioada de raportare". În cazul serviciului de acces la Internet la puncte mobile, se va măsura și publica valoarea pentru accesul dedicat la Internet la puncte mobile.

3) În cazul existenței unor reclamații datorate interferențelor prejudiciabile produse de rețele de comunicații electronice aflate pe teritoriul unui stat vecin, parametrul publicat poate exclude efectele acestor interferențe, urmând ca reclamațiile datorate interferențelor prejudiciabile să fie măsurate separat fără a fi publicate.

4) În vederea asigurării posibilității de evaluare a calității serviciului oferit, va fi publicată și informația asociată parametrului de calitate "frecvența reclamațiilor utilizatorului final", referitoare la programul și modalitatea de primire a reclamațiilor de către furnizor.

5) Statistica include toate reclamațiile primite în perioada de raportare, indiferent de validitate, subiect sau orice alt element invocat în reclamație. Furnizorul are obligația de a întocmi și de a actualiza permanent un registru în care vor fi înscrise toate reclamațiile primite de la utilizatorii finali, evidențiindu-se separat reclamațiile referitoare la deranjamente, respectiv cele privind corectitudinea facturării. Pentru fiecare reclamație primită, furnizorul comunică utilizatorului final un număr de înregistrare.

6) În cazul în care mai mulți utilizatori finali transmit furnizorului mai multe reclamații cu același subiect, fiecare caz se măsoară și se numără separat.

7) Dacă utilizatorul final retransmite o reclamație înainte ca cea inițială să se fi soluționat, aceasta nu se măsoară separat, dar este tratată împreună cu reclamația nesoluționată.

8) Numărul de reclamații înregistrate per utilizator final se calculează ca raport între numărul total de reclamații și numărul de utilizatori finali ai serviciului de acces la Internet înregistrați pînă în ultima zi a perioadei de raportare.

10. Frecvența reclamațiilor referitoare la deranjamente

1) Frecvența reclamațiilor referitoare la deranjamente reprezintă numărul de reclamații cauzate de întreruperea sau degradarea serviciului, înregistrate per utilizator final în perioada de raportare.

2) Se măsoară și se publică numărul de reclamații referitoare la deranjamente, înregistrate per utilizator final în perioada de raportare. În cazul serviciului de acces la Internet la puncte mobile, se va măsura și publica valoarea pentru accesul dedicat la Internet la puncte mobile.

3) În cazul existenței unor reclamații datorate interferențelor prejudiciabile produse de rețele de comunicații electronice aflate pe teritoriul unui stat vecin, parametrul publicat poate exclude efectele acestor interferențe, urmând ca reclamațiile datorate interferențelor prejudiciabile să fie contorizate separat, fără a fi publicate.

4) Statistica include toate reclamațiile referitoare la deranjamente validate, primite în perioada de raportare.

5) O reclamație referitoare la un deranjament validat, comunicată verbal, în scris sau în orice altă formă acceptată de furnizor, constă într-o reclamație cauzată de întreruperea sau degradarea serviciului, acceptată ca fiind justificată de către furnizor, și atribuită rețelei prin intermediul căreia se furnizează serviciul de acces la Internet, necesitând efectuarea de reparații.

6) În cazul deranjamentelor remediate, reclamațiile ulterioare formulate de alți utilizatori finali care reclamă aceleași deranjamente sunt considerate validate.

7) În cazul în care mai mulți utilizatori finali transmit furnizorului mai multe reclamații cu același subiect, fiecare caz se contorizează și se numără separat.

8) Dacă utilizatorul final retransmite o reclamație înainte ca cea inițială să se fi soluționat, aceasta nu se măsoară separat, dar este tratată împreună cu reclamația nesoluționată.

9) Frecvența reclamațiilor referitoare la deranjamente se calculează ca raport între numărul total de reclamații referitoare la deranjamente validate și numărul de utilizatori finali ai serviciului de acces la Internet înregistrați până în ultima zi a perioadei de raportare.

11. Reclamația taxării serviciilor

1) Reclamația taxării serviciilor este o reclamație privind corectitudinea taxării (facturării) serviciilor furnizate, care reprezintă o expresie a dezacordului utilizatorului final în legătură cu corespondența dintre obligația sa de plată și serviciile efectiv furnizate, comunicată verbal, în scris sau în orice altă formă acceptată de furnizor.

2) Reclamația privind corectitudinea taxării reprezintă raportul dintre numărul reclamațiilor cu privire la corectitudinea taxării, acumulate în perioada de raportare și numărul de utilizatori finali ai serviciului de acces la Internet înregistrați până în ultima zi a aceleiași perioade.

3) Dezacordul exprimat de abonat poate privi, de exemplu, perioada de tarifare, tariful perceput pentru conectare/instalare/reconectare/deconectare, gratuitățile/reducerile tarifare de care abonatul a beneficiat, traficul suplimentar generat prin depășirea limitei de trafic incluse în abonament, suma totală tarifată ori alte asemenea elemente ce determină reținerea obligației de plată.

4) O reclamație privind corectitudinea taxării nu trebuie confundată cu o explicație cerută în legătură cu taxarea sau factura (o cerere de informație) ori cu raportarea unui deranjament.

5) Se măsoară și se publică valoarea parametrului "reclamația taxării serviciilor".

6) Datele se centralizează pe parcursul perioadei de raportare prin măsurarea numărului de reclamații cu privire la corectitudinea taxării, primite de la abonați.

7) Statistica include toate reclamațiile legate de taxare primite în perioada de raportare, indiferent de validitatea acestora, data furnizării serviciului de acces la Internet sau orice alte elemente invocate în reclamație.

8) Determinarea acestui parametru se realizează împărțind numărul total de reclamații cu privire la corectitudinea taxării, înregistrate în perioada de raportare, la numărul total al taxărilor efectuate în aceeași perioadă.

9) În cazul serviciului de acces la Internet la puncte mobile, se va măsura și publica valoarea pentru accesul dedicat la Internet la puncte mobile.

12. Termenul de soluționare a reclamațiilor primite de la utilizatorii finali

1) Termenul de soluționare a reclamațiilor primite de la utilizatorii finali reprezintă intervalul de timp, calculat în zile, cuprins între momentul primirii de către un furnizor a unei reclamații valide și momentul în care aceasta a fost soluționată.

2) Se măsoară și se publică în mod separat, pentru fiecare din termenele de soluționare a reclamațiilor primite de la utilizatorii finali, asumate de furnizor în contractele încheiate cu utilizatorii finali ori în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, valorile următorilor parametri specifici:

a) durata în care se încadrează 80% dintre cele mai rapid soluționate reclamații;

b) durata în care se încadrează 95% dintre cele mai rapid soluționate reclamații;

c) procentajul reclamațiilor soluționate în termenul asumat de furnizor.

- 3) Durata de soluționare a reclamațiilor se calculează în zile. Statistica include toate reclamațiile valide primite în perioada de raportare.
- 4) În cazul în care furnizorul își asumă termene diferite de remediere a reclamațiilor în funcție de tipul acestora, statisticile pot fi publicate separat pentru fiecare tip de reclamație.
- 5) Parametrii stabiliți la aliniatul 2) lit. a) și b) se calculează astfel:
- se sortează intervalele de timp măsurate pentru soluționarea reclamațiilor primite de la utilizatorii finali în ordine crescătoare;
  - x% din numărul total de măsurări efectuate reprezintă un număr "n" care va fi rotunjit prin lipsă;
  - a "n"-a poziție din lista de măsurători ordonată ascendent va fi parametrul "durata în care se încadrează x% din cele mai rapid soluționate reclamații".
- 6) În cazul în care același utilizator final transmite furnizorului mai multe reclamații cu același subiect, fiecare caz se măsoară și se numără separat.
- 7) Dacă utilizatorul final retransmite o reclamație înainte ca cea inițială să se fi soluționat, aceasta nu se măsoară separat, ci este tratată împreună cu reclamația nesoluționată.
- 8) La determinarea termenului de soluționare a reclamațiilor, furnizorul poate elimina perioada întârzierilor în soluționare datorate utilizatorului final.
- 9) Dacă termenul de soluționare a unei reclamații este amânat deoarece este necesară colaborarea cu utilizatorul final, iar aceasta nu poate fi obținută într-un timp rezonabil, respectiva reclamație poate fi exclusă din statistici.
- 10) În contractele încheiate între furnizori și utilizatorii finali și în condițiile generale de furnizare a serviciului, după caz, va fi inclus nivelul de calitate asumat de furnizor aferent parametrului "termenul de soluționare a reclamațiilor primite de la utilizatorii finali".

13. Periodicitatea raportărilor de către furnizori a parametrilor

Furnizorii au obligația de a prezenta Agenției și de a publica trimestrial pe paginile sale web informația despre valoarea parametrilor de calitate pentru serviciul furnizat.

14. Valoarea parametrilor de calitate pentru furnizarea serviciului public de acces la Internet

Valoarea parametrilor de calitate pentru furnizarea serviciului public de acces la Internet se prezintă Agenției și se publică în următoarea formă:

Parametru	Valoarea recomandată
1. Termenul necesar pentru furnizarea serviciului	
a) 80% dintre cele mai rapid soluționate cereri, zile	max. 14
b) 95% dintre cele mai rapid soluționate cereri, zile	max. 21
c) % cererilor soluționate în termenul convenit, %	min. 98
2. Timpul de conectare	
a) 80% cele mai rapide conectări realizate, sec	1,5
b) 95% cele mai rapide conectări realizate, sec	2,5
3. Viteza de transfer a datelor	
3.1 Dial-up:	
a) viteză nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-
b) viteză minim garantată de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-
c) viteză măsurată de transfer a datelor realizată kbit/s	
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-
d) viteză medie de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50
3.2 ISDN, (Integrated Services Digital Network), Rețea cu servicii digitale integrate:	
a) viteză nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-
b) viteză minim garantată de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	56
c) viteză măsurată de transfer a datelor realizată kbit/s	
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-
d) viteză medie de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50

3.3 CDMA 1x (Code Division Multiple Access), Acces multiplu divizat prin cod,					
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată, Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/- -/-				
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-				
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50				
3.4 xDSL (Digital Subscriber Line), Linie de abonat digitală,					
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	1/0,5				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/- -/-				
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-				
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50				
3.5 Ethernet FTTx, (Fiber To The x), Fibra optica către x					
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), mbit/s	-/-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/- -/-				
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
e) numărul de măsurări efectuate.	Min. 50				
ACCES LA PUNCTE MOBILE					
		Mun. Chişinau		Alte loc. >50000	
3.6 CDMA EVDO		Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-	
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-	
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50	
3.7 UMTS (HSDPA+HSUPA), (Universal Mobile Telecommunications System), Sistem Universal de Telecomunicații Mobile,		Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-	
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-	
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50	
3.8 LTE, (Long-Term Evolution), Evoluții pe termen lung		Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-	
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-	
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50	
3.9 GPRS-CSD, Serviciu de Pachete Comutate pentru Comunicatii Mobile de Date, (General packet radio service)		Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	9,6/9,6				
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată kbit/s 95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload) 5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-	
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-	
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50	
3.10 GPRS (Class 10 AND CS-4)		Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	60/40				

b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-			
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s				
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50
3.11 GPRS / EDGE, (Enhanced Data rates for GSM Evolution), GSM cu rata îmbunătățită,	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	177,6/118,4			
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), kbit/s				
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată kbit/s				
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), kbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50
3.12 IEEE 802.11, (WiFi)	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-			
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-			
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s				
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50
3.13 IEEE 802.16, (Wireless WiMax)	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf	Înafara orelor de vîrf	Ore de vîrf
a) viteza nominală/maximă de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-			
b) viteza minim garantată de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-			
c) viteza măsurată de transfer a datelor realizată Mbit/s				
95% din cele mai înalte rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
5% din cele mai joase rate de viteză atinse (download/upload)	-/-	-/-	-/-	-/-
d) viteza medie de transfer a datelor (download/upload), Mbit/s	-/-	-/-	-/-	-/-
e) numărul de măsurări efectuate.	min. 50	min. 50	min. 50	min. 50
4. Termenul de remedierea deranjamentelor				
a) 80% dintre cele mai rapid remediate deranjamente valide, ore	24			
b) 95% dintre cele mai rapid remediate deranjamente valide, ore	48			
c) % deranjamentelor remediate în intervalul de timp convenit, %	Min.95			
5. Frecvența reclamațiilor utilizatorului final				
% reclamațiilor înregistrate per utilizator, %	1			
6. Frecvența reclamațiilor referitoare la deranjamente				
% reclamații referitoare la deranjamente, %	0,1			
7. Reclamația taxării serviciilor				
% reclamații privind corectitudinea taxării, %	0,5			
8. Termenul de soluționare				
a) 80% dintre cele mai rapid soluționate reclamații, zile	21			
b) 95% dintre cele mai rapid soluționate reclamații, zile	30			
c) % reclamațiilor soluționate în termenul asumat de furnizor, %	Min.95			

[Anexa 2 modificată și completată prin Hot. ANRCETI nr.66 din 29.11.2012, în vigoare 01.04.2013]

PARAMETRII DE CALITATE
pentru servicii publice de comunicații electronice furnizate
prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. VoIP (Voice over IP) – voce peste protocol internet, este o tehnologie alternativă la rețelele tradiționale de voce prin care legăturile telefonice se realizează folosind pentru transport rețelele de date cu protocol Internet.

2. Pentru realizarea unor niveluri calitative minime pentru serviciile publice de comunicații electronice furnizate prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP se vor măsura, dar nu se vor limita la următorii parametri de calitate:

- 1) rata apelurilor nereușite;
- 2) timpul de stabilire a conexiunii;
- 3) calitatea conexiunii convorbirii;
- 4) întârzierea de transfer IP – IPTD;
- 5) variația întârzierii IP – IPDV;
- 6) rata de pierderi IP – IPLR;
- 7) rata de eroare IP – IPER.

3. Informația privind asigurarea calității serviciilor publice de comunicații electronice furnizate prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP, se va prezenta și publica trimestrial după cum urmează:

- a) conform parametrilor indicați la pct.3. alin.1) – 7), se va prezenta Agenției;
- b) conform parametrilor indicați la pct.3. alin.1), 2) și 3), se va publica.

II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE ȘI CONSIDERAȚII
PRIVIND MĂSURAREA VALORILOR ACESTOR PARAMETRI

4. Rata apelurilor nereușite

1) Rata apelurilor nereușite este definită ca fiind raportul dintre apelurile nereușite și numărul total de încercări de apel într-o perioadă de timp.

2) Un apel nereușit este o încercare de apel la un număr valid, format corect urmat de ton de apel, când nici tonul “ocupat” al părții apelate, nici sunetul de apel, și nici semnal de răspuns, nu este recunoscut la accesul utilizatorului de apel în primele 30 de secunde când ultimele cifre a numărului de destinație este primit de rețea.

3) Acest parametru se aplică la servicii de telefonie fixe/mobile accesate direct și indirect.

4) Se vor măsura și prezenta informația despre valorile următorilor parametri:

a) Procentul de apeluri fără succes, pentru apelurile naționale, împreună cu numărul de observații folosite și precizia absolută în limitele de 95% calculată din acest număr;

b) Procentul de apeluri fără succes, pentru apelurile internaționale, împreună cu numărul de observații folosite și precizia absolută în limitele de 95% calculată din acest număr.

5) Acești parametri trebuie să fie calculați din:

a) măsurări de trafic real; sau

b) măsurări de trafic real pentru apeluri de ieșire într-o populare reprezentativă a stațiilor telefonice locale la un set reprezentativ de destinații; sau

c) test de apeluri într-o populare reprezentativă de schimburi locale sau NTPs la un set reprezentativ de destinații; sau

d) o combinație de mai sus.

5. Timpul de stabilire a conexiunii

1) Timpul de stabilire a conexiunii reprezintă intervalul dintre momentul în care informațiile de adresă cerute pentru stabilirea conexiunii au fost recepționate de rețea și momentul în care partea apelantă recepționează ton de ocupat, sau ton de apel, sau semnal de răspuns.

2) În cazul utilizării suprapunerii se folosesc starturi de măsurare când a fost primită suficientă informație pentru adresă, pentru a permite rețelei să înceapă rutarea de apel.

3) Acest parametru se aplică la servicii fixe/mobile directe și indirecte.

4) Se vor măsura și se va prezenta separat informația despre valorile următorilor parametri:

a) valoarea medie pentru stabilirea apelurilor naționale, în secunde;

b) timpul în care 95% din totalul conexiunilor naționale sînt stabilite, în secunde;

c) valoarea medie pentru stabilirea apelurilor internaționale, în secunde;

d) timpul în care 95% din totalul conexiunilor internaționale sînt stabilite, în secunde;

e) numărul de observații efectuate pentru apeluri naționale și internaționale.

5) Se vor exclude din calcul apelurile care sînt clasificate ca nereușite și apelurile la numerele portabile.

6) Valorile parametrilor se vor calcula din:

a) măsurări de trafic real pentru apelurile de ieșire; sau

b) măsurări de trafic real pentru apeluri de ieșire într-o populație reprezentativă la stații telefonice locale la un set reprezentativ de destinații; sau

c) test de apeluri într-o populație reprezentativă de schimburi locale sau NTPs la un set reprezentativ de destinații; sau

d) o combinație de mai sus.

6. Calitatea conexiunii convorbirii

1) Calitatea conexiunii convorbirii este o măsurare a calității convorbirii end-to-end pentru un discurs conversațional a serviciului de apel voce.

2) Parametrul se exprimă în termeni de calitate pe categorii: cea mai bună, bună, medie, mică și de calitate proastă.

3) Parametrul este aplicabil tuturor furnizorilor de servicii publice de telefonie – voce (banda de transmisie a vocii 3100 Hz) accesată prin rețea de telecomunicații publică, indiferent dacă acestea sînt furnizate prin intermediul rețelei fixe și/sau mobile și dacă acestea sînt accesate direct sau indirect.

4) Se va prezenta, separat următoarea informație:

a) categoria calității conexiunii convorbire (serviciul voce): cea mai bună, bună, medie, mică și calitate proastă;

b) tipul/caracteristica terminalelor care stau la baza acestor calcule;

c) configurații de referință.

5) Pentru îndeplinirea condițiilor impuse, precum și pentru clarificarea aspectelor tehnice privind definirea, implementarea, măsurarea parametrilor se vor consulta Recomandarea ITU-T G.109 {14}.

6) Măsurările se vor efectua cu utilizarea de E-model, cu parametrii de intrare, fie derivat din măsurări sau valori planificate.

7. Întârzierea de transfer IP – IPTD (*Internet Protocol Transfer Delay*)

1) Pentru un sens de transmisie acest parametru reprezintă timpul necesar ca un pachet să fie transmis și recepționat în întregime la destinație și este suma a două componente, respectiv:

a) timpul necesar pentru ca primul bit al pachetului să treacă de la sursa la destinație, exprimat în funcție de distanța fizică, de numărul echipamentelor active și pasive traversate de-a lungul legăturii și de încărcarea instantanee a rețelei;

b) timpul necesar pentru a transmite toți biții pachetului, exprimat în funcție de viteza de transmisie a liniei.

8. Variația întârzierii IP – IPDV (*Internet Protocol Packet Delay Variation*)

Pentru o pereche de pachete IP acest parametru reprezintă diferența între întârzierea pe un sens, măsurată pentru două pachete consecutive.

9. Rata de pierderi IP – IPLR (*Internet Protocol Packet Loss Ratio*)

Parametrul este definit ca numărul de pachete expediate, dar nerecepționate la destinație sau recepționate incomplet, raportat la numărul total de pachete expediate.

10. Rata de eroare IP – IPER (*Internet Protocol Packet Error Rate*)

Parametrul reprezintă raportul dintre numărul de pachete eronate și numărul total de pachete expediate.

11. Parametrii se vor încadra în valorile limită definite în tabelul 1 identificându-se astfel clase de calitate a serviciilor furnizate.

Tabelul 1

Corelarea parametrilor rețelelor IP cu clasele de calitate a serviciului

Parametrul	Natura obiectivului de performanță	Clase de calitate a serviciului					
		Clasa 0	Clasa 1	Clasa 2	Clasa 3	Clasa 4	Clasa 5
IPTD	Val. Maximă ⁽¹⁾	100ms	400ms	100ms	400ms	1s	N
IPDV	Val. maximă ⁽²⁾	50ms ⁽³⁾	50ms ⁽³⁾	N	N	N	N
IPLR	Val. maximă	10 ⁻³⁽⁴⁾	10 ⁻³⁽⁴⁾	10 ⁻³	10 ⁻³	10 ⁻³	N
IPER	Val. maximă	10 ⁻⁴⁽⁵⁾					N

Aceste obiective se aplică rețelelor publice ce folosesc protocoale IP. Pentru parametrii IPTD, IPDV și IPLR se recomandă implementarea unei durate standard de 1 minut. “N” corespunde termenului “nu se impune”.

(1) Timpul de propagare foarte mari pot împiedica atingerea acestor obiective de performanță. Din acest motiv furnizorul de servicii poate alege, alternativ, între diferitele valori, în funcție de nivelul de performanță pe care îl poate oferi.

(2) Pentru date tehnice suplimentare cu privire la acest parametru se poate consulta Recomandarea ITU-T Y.1541, Anexa II.

(3) Această valoare este proporțională cu capacitatea punctelor de legătură dintre rețele.

(4) Valoare rezultată în urma unor studii ITU privind calitatea aplicațiilor ce integrează vocea umană.

(5) Această valoare transformă pierderea pachetelor în unica sursă dominantă de defecte de transmisiune către nivelurile ISO superioare.

12. Pentru îndeplinirea condițiilor impuse, precum și pentru clarificarea aspectelor tehnice privind definirea, implementarea, măsurarea parametrilor se vor consulta Recomandările ITU-T Y.1540 și Y.1541.

13. În tabelul 2 se propune o orientare a furnizorilor de servicii de comunicații electronice prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP pentru clasificarea aplicațiilor oferite.

Tabelul 2

Încadrarea serviciilor de comunicații electronice furnizate prin intermediul rețelelor pe care se utilizează protocolul IP în clase de calitate

Clasa de calitate a serviciului	Aplicații (exemple)	Mecanisme de nod	Tehnici de rețea
0	Aplicații în timp real, sensibile la variații de jitter, puternic interactive (VoIP, Teleconferințe video)	Rînduri de așteptare separate cu servicii preferențiale și gestionarea traficului	Constrîngeri de rutare și de distanță
1	Aplicații în timp real, sensibile la variații de jitter, interactive (VoIP, Teleconferințe video)	Rînduri de așteptare separate cu servicii preferențiale și gestionarea traficului	Constrîngeri mai mici derutare și de distanță
2	Informații de tranzacționare, puternic interactive (semnalizări)	Rînduri de așteptare separate, prioritate scăzută	Constrîngeri de rutare și de distanță
3	Informații de tranzacționare, interactive		Constrîngeri mai mici de rutare și de distanță
4	Informații de tranzacționare, interactive (tranzacții scurte, flux video, transmisii de date)	Rînduri de așteptare lungi, prioritate scăzută	Orice rută/cale
5	Aplicații tradiționale ale rețelelor IP obișnuite	Rînduri de așteptare separate, prioritate minimă	Orice rută/cale

14. Furnizorii serviciului public de telefonie, care utilizează tehnologia VoIP pentru furnizarea de convorbiri locale, au obligația de a comunica persoanelor interesate, înainte de comercializarea serviciului, clasa de calitate în care se încadrează serviciul oferit și să practice pentru furnizarea serviciului tarife corelate cu această clasă.

15. Furnizorii serviciului public de telefonie, care folosesc tehnologia VoIP pentru furnizarea de convorbiri naționale și internaționale, au obligația să respecte obiectivele de performanță corespunzătoare clasei 0 de calitate a serviciilor.

Anexa nr.4
la Hotărârea Consiliului de
Administrație al Agenției Naționale
pentru Reglementare în Comunicații
Electronice și Tehnologia Informației
nr.278 din 17 noiembrie 2009

PARAMETRII DE CALITATE pentru serviciu de comunicații electronice furnizat pe rețea ISDN

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Rețeaua ISDN (Rețeaua digitală de servicii integrate) este rețeaua prin intermediul căreia se furnizează un pachet de servicii de comunicații electronice diferite, oferind o conexiune digitală între interfețele utilizator/rețea.

2. Pentru realizarea unor niveluri calitative minime pentru serviciile publice de comunicații electronice furnizate pe rețeaua ISDN se vor utiliza, dar nu se vor limita la următorii parametri de calitate:

- 1) deranjamente raportate per linie de acces ISDN pe an;
- 2) secunde sever eronate;
- 3) rata apelurilor nereușite;
- 4) timpul de stabilire a conexiunii;
- 5) rata de transfer;
- 6) întârzierea în buclă;
- 7) întârzierea stabilirii legăturii;
- 8) disponibilitatea serviciului suport.

3. Informația privind asigurarea parametrilor de calitate a serviciilor publice de comunicații electronice furnizate pe rețeaua ISDN se va prezenta Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și se va publica trimestrial.

II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE ȘI CONSIDERAȚII PRIVIND MĂSURAREA VALORILOR ACESTORA

4. Deranjamente raportate per linie de acces ISDN pe an

1) O raportare validă de deranjament reprezintă o raportare a întreruperii sau degradării serviciului ce afectează unul sau mai multe canale ISDN și este atribuită rețelei, necesitând reparație. Aceasta exclude defectarea oricărui echipament terminal.

2) Calcularea parametrului se va face prin divizarea numărului de raportări valide înregistrate într-o perioadă de un an la valoarea medie a numărului de linii de acces ISDN în aceeași perioadă de timp.

3) Se vor lua în considerație numai raportările valide.

5. Secunde sever eronate

1) O secundă sever eronată (Severely Errored Second – SES) este un interval de o secundă cu o rată de eroare de bit (BER) superioară valorii 10^{-3} .

2) Parametrul va fi exprimat sub forma unui raport procentual între numărul secundelor sever eronate din cuprinsul unui interval de măsură specificat și totalul secundelor din acel interval pentru conexiuni ISDN de 64 kbps.

3) Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test.

6. Rata apelurilor nereușite

1) Un apel nereușit este un apel către un număr de identificare valid, format corespunzător, pentru care sistemul de semnalizare al utilizatorului apelant nu recepționează mesajul "ALERT" sau "CONNECT" ori o indicație de "utilizator ocupat" sau altă indicație de refuzare a apelului, în cel mult 30 de secunde din momentul când mesajele "INITIAL ADDRESS MESSAGE" sau "SUBSEQUENT ADDRESS MESSAGE" sînt recepționate de rețea.

2) Un apel virtual nereușit este un apel virtual către un număr de identificare valid, care nu determină recepția unui pachet de conectare sau a unei confirmări de disponibilitate de la partea apelată, într-un interval de 200 de secunde din momentul când un pachet de cerere de apel este transferat de la partea apelantă în canalul de acces.

3) Rata apelurilor nereușite este raportul procentual dintre numărul de apeluri/ apeluri virtuale nereușite și totalul apelurilor/ apelurilor virtuale încercate într-o perioadă de timp specificată.

4) Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test.

5) Se va prezenta separat informația despre valorile parametrului pentru apeluri nereușite și pentru apeluri virtuale nereușite.

7. Timpul de stabilire a conexiunii

1) Timpul de stabilire a conexiunii este perioada de la momentul când mesajele "INITIAL ADDRESS MESSAGE" sau "SUBSEQUENT ADDRESS MESSAGE", necesare pentru selecția circuitului, sînt recepționate de rețea și pînă la momentul când un mesaj "ALERT" sau "CONNECT" ori o indicație de "utilizator ocupat" sau altă indicație de refuzare a apelului de către utilizatorul apelat este primită în sistemul de semnalizare al utilizatorului apelant.

2) Se vor exclude din calcul apelurile nereușite și apelurile care primesc mesajul "NO USER RESPONDING".

3) Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test.

8. Rata de transfer

1) Rata de transfer pentru o conexiune virtuală reprezintă numărul biților de date transferați cu succes într-o singură direcție de la un punct terminal la altul, per unitate de timp.

2) Calcularea parametrului se realizează efectuîndu-se raportul procentual dintre valoarea reală a ratei de transfer obținută și cea nominală a conexiunii.

3) Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test. Parametrul se va calcula pentru intervale de timp de 10 secunde de conexiune activă.

9. Întîrzierea în buclă

1) Întîrzierea în buclă este intervalul de timp dintre momentul în care primul bit al pachetului trece în linia de acces a echipamentului terminal transmițător și momentul în care ultimul bit al aceluiași pachet este recepționat de echipamentul terminal receptor.

2) Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test, utilizîndu-se pachete de date cu o lungime fixă de 128 de biți.

10. Întîrzierea stabilirii legăturii

1) Întîrzierea stabilirii legăturii virtuale este intervalul dintre momentul când primul bit al pachetului de cerere de apel este transferat de la echipamentul terminal transmițător în linie și momentul când ultimul bit al pachetului de conectare este recepționat de către echipamentul terminal receptor.

2) Se vor exclude din calcul apelurile nereușite. Măsurările se vor efectua prin generarea unor semnale de test.

11. Disponibilitatea serviciului suport

1) O stare de nedisponibilitate începe cu prima apariție a unui interval de zece secunde consecutive în care, pentru fiecare secundă, fie serviciul este întrerupt datorită unui deranjament de rețea, fie rata de eroare reziduală este mai mare decît 10^{-3} . Aceste zece secunde sînt considerate parte a timpului de nedisponibilitate.

2) Starea de nedisponibilitate se încheie cu primul interval de zece secunde pe durata căruia serviciul nu este întrerupt sau rata de eroare reziduală nu este mai mare de 10^{-3} . Aceste zece secunde sînt considerate parte a timpului de disponibilitate.

3) Disponibilitatea serviciului suport este definită ca raportul procentual dintre numărul mediu al orelor în care serviciul este disponibil pentru utilizator (pentru toate conexiunile permanente în mod pachet) și numărul total de ore.

4) Se vor exclude din calcul momentele de nedisponibilitate datorate echipamentelor/instalațiilor aparținînd utilizatorilor sau terților.

12. Valoarea parametrilor

Valoarea parametrilor de calitate pentru servicii publice de comunicații electronice furnizate prin intermediul rețelelor ISDN este conform tabelului de mai jos.

	Parametru	Valoare	Observații
1.	Deranjamente raportate per linie de acces ISDN pe an	max.0,2	Pentru toate tipurile de servicii suport ISDN (for all bearer services)
2.	Secunde sever eronate	max.1%	Pentru toate tipurile de servicii suport ISDN (for all bearer services)
3.	Rata apelurilor nereușite	max.2%	Pentru serviciile suport cu comutare de circuite/pachete
4.	Timpul de stabilire a legăturii	max.5 sec.	Pentru serviciile suport cu comutare de circuite
5.	Rata de transfer	min.95%	Pentru serviciile suport cu comutare de pachete
6.	Întîrzierea în buclă	max.150 msec.	Pentru serviciile suport cu comutare de pachete
7.	Întîrzierea stabilirii legăturii	max.5 sec.	Pentru serviciile suport cu comutare de pachete
8.	Disponibilitatea serviciului suport	min.99%	Pentru serviciile suport permanente cu comutare de pachete

Anexa nr.5
la Hotărîrea Consiliului de
Administrație al Agenției Naționale
pentru Reglementare în Comunicații
Electronice și Tehnologia Informației
nr.278 din 17 noiembrie 2009

PARAMETRII DE CALITATE pentru serviciul public de linii închiriate

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Serviciul public de linii închiriate este serviciul public de comunicații electronice, care oferă o capacitate de transmisie transparentă și permanentă între două puncte ale rețelelor și care nu permite posibilitatea comutării la cererea utilizatorilor.

2. Pentru realizarea unui nivel minim de calitate pentru serviciile publice de linii închiriate se vor utiliza, dar nu se vor limita la următorii parametri de calitate:

- 1) disponibilitatea serviciului public de linii închiriate;
- 2) caracteristici tehnice pentru setul minim de linii publice închiriate.

3. Informația privind asigurarea calității serviciilor publice de linii închiriate se va prezenta Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și se va publica trimestrial.

II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE ȘI CONSIDERAȚII PRIVIND MĂSURAREA VALORILOR ACESTORA

4. Disponibilitatea serviciului public de linii închiriate

1) Disponibilitatea serviciului de linii închiriate reprezintă timpul mediu de reală sau potențială utilizare a serviciului în condiții de performanță specificate, exprimat în procente, din perioada de observare.

$$\text{Disponibilitatea} = \frac{\text{Perioada de observare} - \sum \text{Perioada de nedisponibilitate}}{\text{Perioada de observare}}$$

$$\text{Frecvența căderilor} = \frac{\text{Nr. perioadelor de nedisponibilitate}}{\text{Perioada de observare}}$$

2) Disponibilitatea serviciului va fi evaluată în decursul unei lungi perioade de observare (minim trei luni) și nu poate fi măsurată utilizând un singur test.

3) Perioadele de nedisponibilitate ce trebuie evaluate în cazul liniilor închiriate se pot datora în general uneia din următoarele trei cauze:

a) deranjamente reclamate de utilizator (fault reports) și confirmate prin testele și investigațiile efectuate de furnizorul serviciului;

b) abateri de la serviciul normal constatate de utilizator (impaired service reports), acesta continuând totuși să utilizeze serviciul cu performanțe degradate;

c) întreruperi planificate ale serviciului, de exemplu în scopul efectuării unor reparații sau unor activități de verificare și întreținere.

Pentru îndeplinirea condițiilor impuse, precum și pentru clarificarea aspectelor tehnice privind definirea, implementarea, măsurarea parametrilor se vor consulta standardele armonizate la nivel european: ETSI EN 300 418; EN 300 419; EN 300 448; EN 300 449; EN 300 451; EN 300 452.

4) Valorile impuse pentru parametrii disponibilitate, respectiv frecvența căderilor, se regăsesc în tabelul 1.

Tabelul 1

Parametrii de calitate pentru serviciul de linii închiriate

Parametrii	Legături terestre				Legături prin satelit	
	Disponibilitatea serviciului		Frecvența căderilor (pe an)		Disponibilitatea serviciului	
	Valoare medie	Valoare minimă	Valoare medie	Valoare minimă	Valoare medie	Valoare minimă
Parametrii standard	97,3%	94,7%	590	1590	Nu este impusă	97,0%
Parametrii pentru calitate superioară	99,5%	98,2%	230	625	Nu este impusă	99,2%

5. Caracteristici tehnice pentru setul minim de linii publice închiriate

1) După natura semnalului transmis liniile închiriate se clasifică în:

a) linii închiriate analogice;

b) linii închiriate digitale.

6. Linii analogice

1) Conform standardelor tehnice elaborate de ETSI, liniile închiriate analogice sînt împărțite în următoarele categorii:

a) linii de calitate obișnuită (A2O, A4O), cu 2 sau 4 fire;

b) linii de calitate specială (A2S, A4S), cu 2 sau 4 fire.

2) Tipurile de linii închiriate analogice se regăsesc în tabelul 2.

Tipuri de linii închiriate analogice

Tipul liniei închiriate	Referință	
A2O	ETSI EN 300 448	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate analogice, pe 2 fire, cu banda vocală de calitate obișnuită. Caracteristicile conexiunii și prezentarea interfeței de rețea.
A2S	ETSI EN 300 449	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate analogice, pe 2 fire, cu banda vocală de calitate specială. Caracteristicile conexiunii și prezentarea interfeței de rețea.
A4O	ETSI EN 300 451	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate analogice, pe 4 fire, cu banda vocală de calitate obișnuită. Caracteristicile conexiunii și prezentarea interfeței de rețea.
A4S	ETSI EN 300 452	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate analogice, pe 4 fire, cu banda vocală de calitate specială. Caracteristicile conexiunii și prezentarea interfeței de rețea.

3) Caracteristicile tehnice minimale ale conexiunii stabilite în conformitate cu standardele ETSI se regăsesc în tabelul 3.

Linii închiriate analogice. Condiții tehnice minimale

Caracteristici ale conexiunii	VALORI MINIMALE			
	A2O	A2S	A4O	A4S
Caracteristici de transfer				
Capabilitatea de transfer a informației	Semnale în banda vocală fără restricție asupra utilizării frecvențelor	Semnale în banda vocală fără restricție asupra utilizării frecvențelor	Semnale în banda vocală fără restricție asupra utilizării frecvențelor	Semnale în banda vocală fără restricție asupra utilizării frecvențelor
Structura transmisiei	Bidirecțională	Bidirecțională	Bidirecțională	Bidirecțională
Stabilirea/eliberarea conexiunii	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP
Simetria	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții
Configurarea comunicației	Punct la punct	Punct la punct	Punct la punct	Punct la punct
Performanțele rețelei				
Atenuarea totală	$0 \text{ dB} \leq a_T \leq 25 \text{ dB}$	$0 \text{ dB} \leq a_T \leq 17 \text{ dB}$	$0 \text{ dB} \leq a_T \leq 21 \text{ dB}$	$0 \text{ dB} \leq a_T \leq 13 \text{ dB}$
Distorsiune de atenuare	EN 300 448 (tabel 2, fig.1)	EN 300 449 (tabel 2, fig.1)	EN 300 451 (tabel 2, fig.1)	EN 300 452 (tabel 2, fig.1)
Nivelul semnalelor transmise				
1. Nivelul maxim al puterii medii de intrare	-9 dBm	-9 dBm	-13 dBm	-13 dBm
2. Nivelul maxim al puterii instantanee	+4 dBm	+4 dBm	0 dBm	0 dBm
3. Nivelul maxim al puterii într-o bandă de 10Hz	Nu se impun valori	Nu se impun valori	Nu se impun valori	Nu se impun valori
4. Nivelul maxim al puterii de intrare în afara benzii vocale	Nu se impun valori	Nu se impun valori	Nu se impun valori	Nu se impun valori

Întârzierea transmisiei				
1. Transmisii terestre	$\leq (15 + 0,01G)\text{ms}$ (G = distanța geografică în km)	$\leq (15 + 0,01G)\text{ms}$ (G = distanța geografică în km)	$\leq (15 + 0,01G)\text{ms}$ (G = distanța geografică în km)	$\leq (15 + 0,01G)\text{ms}$ (G = distanța geografică în km)
2. Transmisii prin satelit	$\leq 350 \text{ ms}$	$\leq 350 \text{ ms}$	$\leq 350 \text{ ms}$	$\leq 350 \text{ ms}$
Distorsiunea întârzierii de grup	Nu se impun valori	EN 300 449 (tabel 3, fig.3)	Nu se impun valori	EN 300 452 (tabel 3, fig.3)
Variația în timp a atenuării totale				
1. Variații bruște de amplitudine	Nu se impun valori	≤ 10 într-o perioadă de 15 min.	Nu se impun valori	≤ 10 într-o perioadă de 15 min.
2. Alte variații	$\pm 4 \text{ dB}$ față de valoarea corespunzătoare la $f = 1020 \text{ Hz}$	$\pm 4 \text{ dB}$ față de valoarea corespunzătoare la $f = 1020 \text{ Hz}$	$\pm 4 \text{ dB}$ față de valoarea corespunzătoare la $f = 1020 \text{ Hz}$	$\pm 4 \text{ dB}$ față de valoarea corespunzătoare la $f = 1020 \text{ Hz}$
Nivelul de putere de zgomot psofo-metric la ieșirea liniei închiriate	$< -41 \text{ dBm0p}$	$< -41 \text{ dBm0p}$	$< -41 \text{ dBm0p}$	$< -41 \text{ dBm0p}$
Zgomot în impulsuri	Nu se impun valori	≤ 18 impulsuri $\geq -21 \text{ dBm0}$ într-o perioadă de 15 min.	Nu se impun valori	≤ 18 impulsuri $\geq -21 \text{ dBm0}$ într-o perioadă de 15 min.
Jitter-ul de fază	Nu se impun valori	$\leq 10^0$ vîrf la vîrf	Nu se impun valori	$\leq 10^0$ vîrf la vîrf
Distorsiuni totale				
1. Distorsiuni de cuantizare	$\leq 7,5 \text{ qdu}$; ≤ 1 sistem ADPCM	$\leq 3 \text{ qdu}$; Fără sistem ADPCM	$\leq 7,5 \text{ qdu}$; ≤ 1 sistem ADPCM	$\leq 3 \text{ qdu}$; Fără sistem ADPCM
2. Distorsiuni totale	Nu se impun valori	$> 28 \text{ dB}$	Nu se impun valori	$> 28 \text{ dB}$
Interferența unitonală	Nu se impun valori	$\leq -44 \text{ dBm0}$	Nu se impun valori	$\leq -44 \text{ dBm0}$
Eroarea de frecvență	Nu se impun valori	$\leq \pm 5 \text{ Hz}$	Nu se impun valori	$\leq \pm 5 \text{ Hz}$
Distorsiuni armonice	Nu se impun valori	$\geq 25 \text{ dB}$ sub nivelul fundamentalei	Nu se impun valori	$\geq 25 \text{ dB}$ sub nivelul fundamentalei
Ecoul și stabilitatea				
Dispozitive de control al ecoului	Nu se folosesc	Nu se folosesc	–	–
Ecoul la emisie	$> 10 \text{ dB}$	$> 10 \text{ dB}$	–	–
Ecoul la recepție	$> 20 \text{ dB}$	$> 20 \text{ dB}$	–	–
Stabilitatea	$0 \div 4 \text{ kHz}$	$0 \div 4 \text{ kHz}$	–	–

7. Linii publice închiriate digitale

1) Setul minim de linii digitale închiriate pentru care se impun caracteristici tehnice minimale se refera la următoarele categorii de linii închiriate:

- linii închiriate digitale fără restricții, cu debit binar de 64 kbit/s (D64U);
- linii închiriate digitale cu debit binar multiplu de 64 kbit/s (D64M);
- linii închiriate digitale pentru fluxuri de 2048 kbit/s nestructurate (D2048U);
- linii închiriate digitale pentru fluxuri de 2048 kbit/s structurate (D2048S).

2) Tipurile de linii închiriate digitale se regăsesc în tabelul 4.

Tabelul 4

Tipuri de linii închiriate digitale

Tipul liniei închiriate	Referință	
64 kbit/s D64U	ETSI EN 300 289	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate digitale fără restricții de 64 kbit/s, cu integritate de octet; Caracteristici ale conexiunii.
2048 kbit/s - E1 (nestructurată) D2048U	ETSI EN 300 247	Acces și echipamente terminale; Linii închiriate digitale pentru fluxuri de 2048 kbit/s nestructurate; Caracteristici ale conexiunii.
2048 kbit/s - E1 (structurată) D2048S	ETSI EN 300 419	Acces și echipamente terminale;

		Linii închiriate digitale pentru fluxuri de 2048 kbit/s structurate; Caracteristici ale conexiunii.
--	--	--

3) Caracteristicile tehnice minimale ale conexiunii stabilite în conformitate cu standardele ETSI se regăsesc în tabelul 5.

Tabelul 5

Linii publice închiriate digitale. Condiții tehnice minimale

Caracteristici ale conexiunii	VALORI MINIMALE			
	D64U	D64M	D2048U	D2048S
Caracteristici de transfer				
Rata de transfer a informației	64 kbit/s	$n \times 64$ kbit/s	2048 50 ppm kbit/s	Linii închiriate sincronizate 2048 50 ppm kbit/s 1984 kbit/s
Capabilitatea de transfer a informației	Informații digitale fără restricții	Informații digitale fără restricții	Informații digitale fără restricții	Informații digitale fără restricții
Structura transmisiei	Cu menținerea integrității octetului	Octeți separați	Nestructurată	Cu menținerea integrității cadrului
Stabilirea/eliberarea conexiunii	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP*	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP*	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP*	Nu necesită utilizarea nici unui protocol sau altă intervenție a utilizatorului în NTP*
Simetria	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții	Simetrică în ambele direcții
Configurarea comunicației	Punct la punct	Punct la punct	Punct la punct	Punct la punct
Performanțele rețelei				
Întârzierea transmisiei				
1. Transmisii terestre	$\leq (10 + 0,01 G)$ ms (G = distanță geografică în km)	$\leq (10 + 0,01 G)$ ms (G = distanță geografică în km)	$\leq (10 + 0,01 G)$ ms (G = distanță geografică în km)	$\leq (10 + 0,01 G)$ ms (G = distanță geografică în km)
2. Transmisii prin satelit	≤ 350 ms	≤ 350 ms	≤ 350 ms	≤ 350 ms
Jitter (1 UI = 15,6μs)				
1. Jitter la portul de intrare al liniei	0,25 UI (20 Hz ÷ 600 Hz) 0,05 UI (3 kHz ÷ 20 kHz)	1,1 UI (4 Hz ÷ 100 kHz) 0,11 UI (40 Hz ÷ 100 kHz)	1,1 UI (4 Hz ÷ 100 kHz) 0,11 UI (40 Hz ÷ 100 kHz)	1,1 UI (4 Hz ÷ 100 kHz) 0,11 UI (40 Hz ÷ 100 kHz)
2. Jitter la portul de ieșire al liniei	0,25 UI (20 Hz ÷ 20 kHz) 0,05 UI (3 kHz ÷ 20 kHz)	1,5 UI (20 Hz ÷ 100 kHz) 0,2 UI (18 kHz ÷ 100 kHz)	1,5 UI (20 Hz ÷ 100 kHz) 0,2 UI (18 kHz ÷ 100 kHz)	1,5 UI (20 Hz ÷ 100 kHz) 0,2 UI (18 kHz ÷ 100 kHz)
Alunecări de octet	≤ 5 în 24 h	≤ 5 în 24 h	≤ 5 în 24 h	≤ 5 în 24 h
Parametri de eroare				
1. Secunde eronate (ES)	≤ 5324 în 24 h	≤ 5324 în 24 h	≤ 2889 în 24 h	EN 300 419 (tabel 1)
2. Secunde sever eronate (SES)	≤ 105 în 24 h	≤ 105 în 24 h	≤ 117 în 24 h	
3. BBE**	–	–	22395 în 24 h	

* Network Termination Point = punct terminal al rețelei

** Background Block Errors = bloc eronat obișnuit/normal

PARAMETRII DE CALITATE pentru serviciul public de telefonie mobilă

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Serviciul public de telefonie mobilă este un serviciu de comunicații electronice destinat publicului care constă în transportul direct și în timp real al vocii, mesajelor și pachetelor de date prin intermediul unei rețele publice de telefonie mobilă, astfel încât orice utilizator să poată comunica cu un alt utilizator cu ajutorul echipamentelor terminale mobile.

2. Întru realizarea unor niveluri calitative minime pentru serviciile publice de telefonie mobilă se vor măsura, prezenta și publica, dar nu se vor limita la următorii parametri de calitate:

- 1) disponibilitatea rețelei;
- 2) accesibilitatea serviciului;
- 3) integritatea serviciului;
- 4) continuitatea serviciului;
- 5) fiabilitatea serviciului;
- 6) reclamații taxare servicii;
- 7) satisfacția utilizatorului.

3. Parametrii de calitate stabiliți în prezenta Anexă, în continuare parametri, se aplică numai serviciului public furnizat prin intermediul unei rețele terestre publice de telefonie mobilă.

II. DEFINIREA PARAMETRILOR DE CALITATE, CONSIDERAȚII PRIVIND MĂSURAREA VALORILOR ACESTORA

4. Disponibilitatea rețelei (Availability Performance, NAp)

1) Disponibilitatea rețelei se caracterizează prin capacitatea unui dispozitiv sau a unei rețele de a fi în regim de executare a unei funcții cerute în condiții stabilite la un anumit moment sau pe parcursul unui interval de timp, cu condiția că sînt asigurate resursele interne sau externe necesare.

2) Indisponibilitatea unei rețele este percepută în general de utilizatorul final drept o lipsă de serviciu în locurile în care furnizorul este obligat sau s-a obligat să-l ofere. În funcție de tipul erorii de rețea, aceasta poate fi considerată lipsă de acoperire radio, imposibilitatea de a efectua apeluri avînd acoperire sau imposibilitatea de a accesa un anumit serviciu.

3) Disponibilitatea rețelei este caracterizată de următorul indicator de calitate:
Coeficientul disponibilității (C_d), care se expune prin formula de calcul:

$$C_d = 1 - \frac{t_i \Sigma(\text{timpul mediu total de inactivitate})}{T (\text{într-o perioadă de timp})}$$

5. Accesibilitatea serviciului (Service Accessibility, SAc)

1) Accesibilitatea serviciului se caracterizează prin capacitatea de deservire ce poate fi oferită la solicitarea utilizatorului, în limita accesului stabilit în condiții specificate.

2) Asigurarea accesibilității serviciului este condiționată de disponibilitatea rețelei. Accesibilitatea serviciului poate lipsi, chiar și în cazul în care se asigură disponibilitatea rețelei, din următoarele motive:

- a) lipsa canalelor radio disponibile pentru suportul serviciului;
- b) lipsa legăturilor de transmisie a semnalelor între stația de bază și centrul mobil de comutare.

3) Accesibilitatea serviciului este caracterizată de următorii indicatori de calitate:

- a) rata apelurilor nereușite;
- b) rata conexiunilor mesajelor (serviciu de mesaje scurte – SMS) neexpediate cap la cap (end-to-end).

4) Rata apelurilor nereușite este definită ca fiind raportul dintre apelurile nereușite și numărul total de încercări de apel.

5) Un apel nereușit este o încercare de apel spre un număr valid, format corect după tonul de formare (dial tone), când nici tonul de “ocupat” al utilizatorului apelat, nici tonul de apel (ring tone), nici semnalul de răspuns (answer signal) nu este recunoscut la punctul de acces al utilizatorului apelant timp de 30 secunde din momentul când ultima cifră a numărului de utilizator destinat este recepționată de rețea.

6) Rata apelurilor nereușite reprezintă raportul încercărilor de a accesa un canal pentru trafic, al căror obiectiv este inițierea unui apel, cu originea sau destinația în rețeaua mobilă, și care nu poate fi finalizat din motivul că rețeaua nu este capabilă să determine statutul utilizatorului apelat, deci include blocarea apelului ca rezultat al congestiei rețelei.

7) Măsurările se realizează utilizând un sistem de colectare automată a datelor, bazat pe sisteme de măsurare ale rețelei (network counters), care înregistrează traficul real al rețelei. Sistemele de măsurare ale rețelei colectează informații 24 ore din 24 de ore, fiecare zi a anului, astfel ca să reflecte variațiile în trafic care au loc în zile, săptămâni și luni diferite.

8) Formula utilizată pentru calcularea ratei apelurilor nereușite este:

$$\frac{\text{Încercări de a ocupa TCH pentru un apel} - \text{Ocuparea reușită a TCH pentru un apel}}{\text{Încercări de a ocupa TCH pentru un apel}} \times 100\%$$

9) Formula include încercările de a ocupa un trafic în cadrul unui canal (traffic channel – TCH) pentru un apel inițiat sau terminat și succesul în alocarea unui TCH pentru un apel inițiat sau terminat.

10) Serviciul SMS este caracterizat prin expedierea/recepționarea unui mesaj scurt de către un echipament terminal mobil prin intermediul unui centru pentru servicii de mesaje scurte (Short Message Service Center – SMC) spre un alt echipament terminal mobil.

11) Accesibilitatea serviciului SMS este caracterizată de următorul indicator de calitate:
- rata de conexiuni mesaje SMS neexpediate cu succes “end-to-end”.

12) Rata de conexiuni mesaje SMS neexpediate cu succes “end-to-end” care se definește ca raportul dintre numărul de mesaje SMS “end-to-end” neexpediate cu succes, din cauza erorilor tehnice de rețea, la numărul total de mesaje SMS expediate “end-to-end”.

13) Valorile parametrilor se vor calcula din:

- a) măsurări privind traficul real de mesaje scurte SMS sau;
- b) măsurări privind traficul real de mesaje scurte SMS pe un eșantion reprezentativ de populație prin punctul terminal al rețelei (Network Termination Point – NTP)/ punct de acces (Services Access Point – SAP) sau;
- c) test de apeluri pe un eșantion reprezentativ de populație prin NTP/SAP sau;
- d) o combinație a modalităților de mai sus.

14) Aceste măsurări necesită a fi programate astfel încât să reflecte cu acuratețe variațiile de trafic pe ore, zi, lună, an.

6. Integritatea serviciului (Service Integrity, SIn)

1) Integritatea serviciului voce se caracterizează prin capacitatea de menținere, în urma furnizării serviciului, a calității vocii, calității de transmisie a vocii.

2) Calitatea vocii reprezintă calitatea convorbirii vocale, percepute în rezultatul audierii acustice. Rezultatul procesului perceperii și aprecierii, în urma căruia subiectul, care apreciază, determină legătura între caracteristicile percepute, adică efectul audierii, și caracteristicile dorite sau așteptate.

3) Evaluarea calității vocii se realizează prin următoarea metodă:

- metoda medie de apreciere a opiniilor (Mean Opinion Score – MOS).

4) Integritatea serviciului este caracterizată de următorii indicatori de calitate:

a) nivelul stabilit de calitate a convorbirii pentru MOS;

b) rata convorbirilor ce corespund condițiilor de calitate pentru MOS.

5) Rata convorbirilor ce corespund condițiilor de calitate se măsoară ca raportul dintre numărul de apeluri ce se încadrează în valoarea recomandată și numărul total al convorbirilor efectuate într-o perioadă de timp stabilită de furnizor.

6) MOS reprezintă o gradație predeterminată prin care subiectul atribuie opinia sa privitor la calitatea sistemului de transmisie telefonică folosit pentru convorbire sau audierea materialului pronunțat în Recomandarea Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor ITU-T P.800.1, adică MOS reprezintă scorul mediu al unor aprecieri pentru un aspect sau altul al calității de transmisie a semnalului vocal. Pentru fiecare aspect se acordă o singură apreciere din cinci aprecieri posibile și fiecărei aprecieri i se atribuie o valoare numerică întreagă, o “notă”, în modul arătat în Tabelul nr.1.

Tabelul nr.1

Aprecierile și “notele” de start în determinarea parametrului MOS

Apreciera	Valoarea numerică (nota)
Excelent	5
Bun	4
Acceptabil	3
Slab	2
Foarte slab	1

7) Parametrii MOS ai calității transmisiei semnalului vocal pot fi separați în următoarele două categorii:

- parametrii MOS conversaționali;
- parametrii MOS de audibilitate.

8) Parametrii MOS conversaționali se determină prin anchete de opinie, în cursul cărora persoanele participante exprimă aprecieri pentru calitatea percepută în timpul unei convorbiri (bilaterale), condițiile în care se desfășoară aceste măsurări necesită să fie cât mai apropiate de condițiile în care utilizatorii se găsesc atunci când efectuează o convorbire telefonică reală.

9) Parametrul MOS de audibilitate se determină prin anchete de opinie, în cursul cărora persoanele participante exprimă aprecierea calității convorbirii percepute, prin intermediul mijloacelor de comunicații supuse testării, în comparație cu un set de fraze preînregistrate.

10) Parametrii ce caracterizează integritatea și/sau calitatea serviciului voce pot fi măsurati și/sau prin alte metode, utilizând echipamente speciale în dependență de configurația și capacitatea rețelei.

7. Continuitatea serviciului (Service Retainability, SRe)

1) Obiectivul măsurării continuității serviciului este de a obține o evaluare fiabilă a capacității rețelei mobile utilizată de către furnizorul de servicii publice de telefonie mobilă pentru menținerea unui apel stabilit corect.

- Continuitatea serviciului este caracterizată de următorul indicator de calitate:
- rata de apeluri întrerupte.

3) Rata apelurilor întrerupte este definită ca raportul numărului de apeluri de intrare și ieșire care, după ce au fost stabilite în mod corect și, prin urmare, li s-a atribuit un canal de transport al traficului, sînt întrerupte nu din inițiativa abonatului, dar din erori tehnice de rețea, la numărul de apeluri total efectuate într-o anumită perioadă de timp. Formula de calcul a ratei apelurilor întrerupte este:

$$\text{Rata apeluri întrerupte} = \frac{\text{apeluri întrerupte}}{\text{apeluri total efectuate în mod corect}} \times 100\%$$

4) Formula include apelurile întrerupte care cuprind erori ce provoacă pierderea canalului după ce TCH a fost stabilit cu succes și ocuparea reușită a TCH pentru un apel inițiat sau finalizat.

5) Valoarea indicatorului se va calcula din:

a) măsurările pe întregul trafic real; sau

b) măsurările pe traficul real pentru apeluri de ieșire într-o selecție reprezentativă de comutatoare telefonice locale spre un set reprezentativ de destinații; sau

c) apelurile de test la o selecție reprezentativă de comutatoare telefonice locale sau NTP-uri la un set reprezentativ de destinații; sau

d) o combinație a modalităților de mai sus.

8. Fiabilitatea serviciului (Services Reliability, SR)

1) Fiabilitatea serviciului reprezintă totalitatea proprietăților unui sistem tehnic care determină capacitatea acestuia de a funcționa fără deranjamente într-un interval de timp în anumite condiții. Un deranjament se consideră o defecțiune în rețeaua de comunicații electronice, confirmată prin metode instrumentale (instalații de încercare, de măsurare, de diagnosticare și control, de semnalizare etc.), precum și a anchetei din partea utilizatorului.

2) Fiabilitatea serviciului este caracterizată de următorii parametri de calitate:

a) timpul stabilit pentru remedierea deranjamentului și restabilirea accesului la serviciu;

b) rata deranjamentelor remediate în termenul stabilit.

3) Timpul stabilit pentru remedierea deranjamentului și restabilirea accesului la serviciu reprezintă durata de timp măsurată între momentul în care deranjamentul a fost raportat la adresa publică indicată de către furnizor și momentul în care elementul serviciului sau serviciul reclamat a fost readus la parametrii normali de funcționare.

4) Rata deranjamentelor remediate în termenul stabilit este definită ca fiind raportul dintre numărul deranjamentelor remediate în termenul stabilit și numărul total al deranjamentelor remediate, înregistrate în perioada de raportare.

5) Nu se vor lua în calcul cazurile în care furnizorul încheie cu utilizatorul final un contract în care se obligă să furnizeze servicii preferențiale de remediere a deranjamentelor, altele decât cele oferite în mod curent.

6) Furnizorul va face public, la un loc ușor vizibil, cât și pe pagina sa de Internet programul de lucru în care se pot depune în scris, inclusiv în format electronic, la adresa publică desemnată în acest scop, notificări cu privire la deranjamente.

9. Reclamația taxării servicii (Charging Performance, CP)

1) Reclamația taxării servicii este o reclamație privind corectitudinea facturii serviciilor furnizate, care reprezintă o expresie a dezacordului utilizatorului final în legătură cu corespondența dintre obligația sa de plată și serviciile efectiv furnizate. Nu se va confunda reclamația de acest fel cu o cerere de informații suplimentare cu privire la factura primită.

2) Reclamația taxării servicii este caracterizată de următorul indicator de calitate:

- rata facturilor la care s-au depus reclamații privind incorectitudinea lor.

3) Rata facturilor reclamate de către utilizatori cu privire la incorectitudinea lor se va calcula prin raportul procentual dintre numărul facturilor întemeiate la care s-au depus reclamații privind incorectitudinea lor și numărul total al facturilor emise în perioada de raportare.

10. Satisfacția utilizatorului (Satisfaction of Users by Service, SUS)

1) Satisfacția utilizatorului este caracterizată de următorii parametri de calitate:

a) rata reclamațiilor privind aspectele tehnice și organizatorice ale serviciului este calculată drept raportul numărului reclamațiilor întemeiate privind aspectele tehnice și organizatorice ale serviciului și numărul total al utilizatorilor;

b) timpul mediu de răspuns pentru serviciul “operatorie”;

c) rata apelurilor către servicii de “operatorie” care au fost preluate în maximum 30 de secunde din totalul apelurilor către aceste servicii.

2) Nu se va lua în calcul timpul de preluare a apelurilor cu conținut informativ.

3) Timpul de preluare a apelului pentru serviciul de “operatorie” reprezintă intervalul de timp dintre momentul în care informația de adresă pentru serviciul de “operatorie” a fost

recepționată de către rețea și momentul în care operatorul uman răspunde utilizatorului pentru a-i furniza serviciul solicitat.

4) Serviciile furnizate integral în mod automat nu se iau în calcul.

11. Considerații de măsurare

1) În cazul utilizării a două sau mai multe standarde sau a două sau mai multe rețele de telefonie mobilă, pentru fiecare standard sau rețea, măsurarea parametrilor privind “Accesibilitatea serviciului” și “Continuitatea serviciului” cât și prezentarea informației se va realiza separat pe standarde sau rețele.

2) Pentru parametrii la care nu este indicată metoda de măsurare, măsurările se vor efectua prin metoda de test cu următoarele criterii:

a) numărul de “probe” – nu mai puțin de 2;

b) durata apelului – 120 sec.;

c) numărul de apeluri pe zi pentru fiecare din probe – 11;

d) frecvența efectuării testelor pe “probe” – fiecare 50 min. în perioada de timp de la 9.00 până la 19.00.

3) Măsurarea și raportarea valorilor parametrilor pentru rețelele de transport date organizate în baza cablurilor cu fibre optice sau fire de cupru se va efectua în conformitate cu prevederile Anexei nr.1.

4) Măsurarea parametrilor de calitate cât și publicarea valorilor acestora se va efectua trimestrial.

5) Pentru clarificarea aspectelor tehnice privind definirea și măsurarea parametrilor și îndeplinirea condițiilor impuse se vor consulta recomandările UIT emise în acest sens.

6) Valoarea recomandată a parametrilor de calitate pentru serviciile publice de telefonie mobilă este indicată în Tabelul nr.2.

7) Valorile parametrilor de calitate, ce nu se încadrează în limita valorilor stabilite, se vor însoți cu o notă informativă.

Tabelul nr.2

Valoarea recomandată a parametrilor de calitate pentru telefonia mobilă

Parametru/Indicator	Valoarea recomandată
1. Disponibilitatea rețelei (Availability Performance, NAp)	
1) Coeficientul disponibilității rețelei, Cd	99,9%
2. Accesibilitatea serviciului (Service Accessibility, SAc)	
1) rata apelurilor nereușite	nu depășește 2%
2) rata conexiunilor mesajelor SMS, ne-expediate end-to-end	nu depășește 5%
3. Integritatea serviciului (Service Integrity, SIn)	
1) nivelul stabilit de calitate a convorbirii pentru metodele de estimare:	
a) metoda medie de estimare (MOS)	nu mai puțin de 3,5
2) rata convorbirilor ce corespund condițiilor de calitate pentru metodele de estimare:	
a) metoda medie de estimare (MOS)	nu mai puțin de 80%
4. Continuitatea serviciului (Service Retainability, SRe)	
1) rata apelurilor întrerupte	nu depășește 2%
5. Fiabilitatea serviciului furnizat (Services Reliability, SR)	
1) timpul stabilit pentru remedierea deranjamentelor și restabilirea accesului la servicii	3 ore – un număr 8 ore – stație de bază
2) rata deranjamentelor, remediate în timpul stabilit	nu mai puțin de 95%
6. Reclamații la taxări servicii (Charging Performance, CP)	
1) Rata facturilor reclamate	nu depășește 1%

7. Satisfacția utilizatorului (Satisfaction of users by service, SUS)	
1) rata reclamațiilor privind aspectele tehnice și organizatorice ale serviciului	nu depășește 1%
2) timpul mediu de preluare a apelurilor pentru serviciul de “operatoare”	nu depășește 30sec.
3) rata apelurilor către servicii de “operatoare” care au fost preluate în maximum 30 de secunde din totalul apelurilor către aceste servicii .	nu mai puțin de 80%

[Anexa nr.6 introdusă prin Hot. ANTCEI nr.15 din 23.06.2011, în vigoare 21.10.2011]

//Monitorul Oficial 187-188/836, 18.12.2009